Paaswake 2025

Lezing

Toen de sabbat voorbij was, kochten Maria Magdalena, Maria de moeder van Jakobus, en Salome welriekende kruiden om Hem te gaan balsemen. Op de eerste dag van de week, heel vroeg, toen de zon juist op was, gingen zij naar het graf. Ze zeiden tot elkaar: “Wie zal de steen voor ons van de ingang van het graf wegrollen?” Opkijkend bemerkten ze echter dat de steen weggerold was; en deze was zeer groot. Binnengetreden in het graf zagen ze tot hun ontsteltenis aan de rechterkant een jongeman zitten in een wit gewaad. Maar hij sprak tot haar: “Schrikt niet, Gij zoekt Jezus de Nazarener, die gekruisigd is. Hij is verrezen. Hij is niet hier. Kijk, dit is de plaats waar men Hem neergelegd had. Gaat aan zijn leerlingen en aan Petrus zeggen: Hij gaat u voor naar Galilea; daar zult ge Hem zien, zoals Hij u gezegd heeft.” De vrouwen gingen naar buiten en vluchtten weg van het graf; want schrik en ontsteltenis hadden hen overweldigd. En uit vrees zeiden ze er niemand iets van.

Mc 16,1-8 (NBV21)

Overweging

Beste mensen

De Poolse versie van het sprookje van roodkapje en de boze wolf eindigt niet zoals wij het kennen. De wolf verscheurt niet alleen de grootmoeder, maar eet ook roodkapje op. Je weet wel, na de uitspraak van roodkapje, “maar grootmoeder, waarom heb je zo’n grote mond? Om je beter te kunnen opeten”. In de Poolse versie eindigt hier het verhaal.
Geen jager die de wolf doodt en roodkapje en de grootmoeder uit de opengesneden buik bevrijdt. Geen verrijzenisscène. Dit lijkt geen verhaal voor kinderen. Is dat het leven ? Zo wreed.
Maar misschien hebben de Polen zich laten inspireren door het Marcus evangelie, want dat lijkt in dezelfde trant te eindigen.

Dat Marcusevangelie – blijde boodschap - wordt na vijftien hoofdstukken afgesloten met de vaststelling dat de vrouwen wegvluchten van het graf. Zo bevreesd zijn ze geworden. Einde van het evangelie.

Een anti-climax. Moet dat? Is dat nodig ? Ja, dat is nodig, voor Marcus.
In de officiële Bijbeltekst (Mc 16, 9-20) is er nog een stukje aangebreid en eindigt de tekst hoopvol met nog een passage waar Jezus verschijnt als de verrezen Heer, maar experts zijn het er over eens dat dit stuk later is toegevoegd en niet van Marcus komt. Blijkbaar vonden sommige schrijvers dat het verhaal anders niet klopte, of dat het verhaal anders niet verkocht geraakte. Wat moet je immers met een verhaal dat eindigt met een wolf die iedereen opeet. Alles moet altijd kloppen, maar niet voor Marcus.
En in de officiële Roomse liturgie tot 1970 zocht je het laatste vers van het Marcus-evangelie tevergeefs, want het paste niet in de Roomse blijheid met Pasen. De officiële liturgie schrapte de **vijf paukslagen** waarmee Marcus zijn opus eindigt:

> *“Zij weten uit te gaan (niet uitgaan zoals wij bedoelen, maar ‘weg te gaan’) en vluchten weg van het graf, want siddering en ontzetting heeft hen bevangen; en ze zeggen aan niemand iets. Zo bevreesd zijn ze geworden.”*

Met deze verzen zitten we midden in de tijdsgeest van vandaag.

Marcus schrijft, 40 jaar na de executie van Christus, tegen de verpletterende macht van de Romeinen in de eerste eeuw van de tijdrekening. Het verzet van de joden tegen de Romeinen – de Joodse oorlog - krijgt in het jaar 70 de genadeslag. Heel het land werd verwoest, ook Galilea. De tempel werd afgebroken en is nooit meer herbouwd. Jeruzalem als kosmopolitisch centrum van alle joden in het Romeinse Rijk, vond zijn einde en werd met de grond gelijk gemaakt. De slachting was gigantisch: meer dan 100.000 vermoorde, gekruisigde en gedode mensen. Flavius Josephus schrijft over 1.100.000 doden en 97.000 krijgsgevangenen.

Marcus schrijft zijn evangelie, als reactie op de Romeinse overwinning, de vernedering en marteling van het joodse volk. Hij staat in een tegenbeweging, tegen de machten van de wereld.

De **drie vrouwen** in het slot van het Marcusevangelie zijn de eigenlijke vertegenwoordigers van de gemeente waar Marcus voor schrijft. Marcus heeft geen pasklare antwoorden, hij laat de angst staan als laatste woord. Hij kan niet anders dan de angst en de verwarring van zijn gemeente au sérieux nemen, omdat hij die angst en verwarring aan den lijve zelf kent. De mensen weten het niet meer. “Christus is verrezen”, maar morgen kunnen ze aan je deur staan en je zomaar voor de leeuwen gooien, je elektriciteit afsluiten, je kinderen puur uit geldgewin manipuleren via sociale media, een oorlog tegen je land beginnen, je als crimineel beschouwen omdat je anders bent, je uitwijzen uit het land dat je was beloofd.

Het **graf** in het verhaal is het massagraf van de vermoorde honderdduizenden. De Messias is niet in dit graf. Wat dat betekent weten we niet, maar we horen wel dat we terug naar af moeten. Dat zegt de jonge man in wit (geen engel dus, maar een personage uit de zelfkant van de samenleving, dat elders in het evangelie van Marcus ook nog voorkomt). Die zegt: we moeten opnieuw beginnen in Galilea, “Hem achterna”.

Galilea – daar gebeurt voor Marcus van alles door Jezus in zijn eerste zes hoofdstukken -, dat is het strijdtoneel, dat is het leven van elke dag. Voor Marcus staat Galilea niet zozeer voor ‘de was en de plas’ of het dagdagelijkse ‘landelijke’ leven, maar wel voor een politieke context waar mensen blind en kapot gemaakt worden, waar de kloof tussen rijk en arm groeit, waar mensen uit de boot vallen en de kwetsbare nog meer wordt gekwetst. Het is daar, dat het te doen valt. Het is daar dat je kan opstaan tegen het onrecht en lijden.

Volgens theoloog en Marcus-expert Geert Van Oyen bevat de kern van het Marcusevangelie een revolutionaire boodschap die niemand spontaan graag hoort. Die boodschap wordt mee en meer ontvouwd, naarmate de lezer het evangelie meer en meer ontdekt.
Marcus antwoord op de vele vragen over zingeving komt hierop neer:
Mc 10, 43-44: *Wie van jullie de belangrijkste wil zijn, zal de anderen moeten dienen, en wie van jullie de eerste wil zijn, zal ieders dienaar moeten zijn.*
Het is in die zin dat we de oproep, om terug te gaan naar Galilea, naar het leven van elke dag, kunnen begrijpen.

Ik rond af. In de hal van pastorie van YOT staat op de muur de volgende zin:
Elke mens kan het begin zijn van iets nieuws en onherleidbaars, wat de omstandigheden ook zijn.

De zin komt van Hannah Arendt, een joodse vrouw, die publiceerde over het nazisme en het kwaad. *'Elke mens kan het begin zijn van iets nieuws en onherleidbaars'.* Onderleidbaars: dat wil zeggen: niet te herleiden tot een andere mens, tot iets anders. Jij als mens maakt het verschil voor een andere mens, voor de wereld.

Wat jij doet, denkt, gelooft of droomt, doet ertoe. Dàt kunnen we geloven of we kunnen het ook niét geloven. In die betekenis, en misschien in die betekenis alleen, is er nog een relevant onderscheid tussen mensen die zich gelovig of ongelovig noemen.

Elke mens kan het begin zijn van iets nieuws en onherleidbaars, <u>wat de omstandigheden ook zijn</u>.

'Wat de omstandigheden ook zijn' sloeg bij Hannah Arendt op wat er gebeurde in de concentratiekampen. Dat mensen elkaar in extreme omstandigheden kerstkadootjes gaven.

'Wat de omstandigheden ook zijn': de Romeinse bezetting van toen of de wereld waarin wij leven vandaag. Als wij teruggaan naar Galilea, de werkplek voor gerechtigheid en empathie, kunnen wij het verschil maken. Daar realiseren wij 'opstanding uit de dood'. Amen.

Koen Dekorte
De Lier, Brugge, 19 april 2025

Met dank aan Egbert Rooze (Leerhuis voorjaar 2014 in YOT), Geert Van Oyen en Hannah Arendt.